

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

УДК 378.6.091.33:784]:[373.011.3-051:78]](477)(043.3)

ХУАН ЧАНХАО

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У
ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ**

13. 00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Хуан Чанхао

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник -

доктор педагогічних наук, професор
ФЕДОРИШИН ВАСИЛЬ ІЛЛІЧ,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, декан
факультету мистецтв імені Анатолія
Авдієвського.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
СРЕМЕНКО ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка,
завідувач кафедри хореографії та
музично-інструментального
виконавства;

кандидат педагогічних наук, доцент
ПАРФЕНТЬЄВА ІРИНА ПЕТРІВНА,
Миколаївський національний
університет імені В.О. Сухомлинського,
доцент кафедри музичного мистецтва.

Захист відбудеться 12 травня 2021 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 09 квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



...О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність теми дослідження. Радикальні зміни в освітній політиці нового тисячоліття визначають постать учителя ключовою фігурою у формуванні висококультурної особистості нового покоління. У низці нормативних документів, зокрема, Національній доктрині реформування системи освіти України у XXI столітті (2002), законах «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Концепції Нова українська школа (2016) та ін. декларуються положення про модернізацію освіти на всіх її рівнях на засадах компетентнісного підходу, що забезпечує ефективність упровадження інновацій у подальшій фаховій діяльності. З означеної позиції постає потреба оновлення змісту мистецької освіти, що зумовлено новими процесуальними й результативними аспектами фахової підготовки студентів і ступенем їх готовності до здійснення практичної діяльності з учнями.

Реформування сучасного суспільства неможливе без його духовного оновлення, відродження культурних традицій, орієнтації на духовні цінності. Тому актуальність даного дослідження зумовлена сучасною парадигмою мистецької освіти, адже в ньому системно розглядається вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних університетах, яка для України є ментальною. Високі вимоги до підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва створюють необхідність для побудови й упровадження моделі методичної вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв до продуктивної роботи з учнями.

Проблема підготовки високоосвічених фахівців у сфері вокально-хорового навчання має значні здобутки в мистецькій сфері (А. Авдієвський, О. Бенч-Шокало, А. Лашенко, А. Мархлевський, П. Муравський, Є. Савчук та ін.), але сьогодення вимагає зосередженості на змістовій конкретиці фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, щоб з'ясувати, чому мистецька освіта в загальноосвітній школі дещо втрачає свої позиції. Дотепер сучасна вища школа має значні здобутки в галузі підготовки майбутніх фахівців до практичної діяльності у сфері музичного мистецтва (А. Болгарський, О. Єременко, А. Козир, О. Лобова, Н. Мозгальова, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, Л. Паньків, Г. Побережна, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Устименко-Косоріч, В. Федоришин, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.). Такий ракурс розгляду проблеми розвитку мистецької освіти в загальноосвітній школі в кожному конкретному випадку актуалізує питання гармонічного поєднання передбачення та прогнозування фахового становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва, адже вчитель стає головним інформаційним джерелом пізнання вартісної цінності творів мистецтва для учнів. Як засвідчили емпіричні дослідження, певним чином розбалансованість мистецького навчання учнів пов'язана з недоліками фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, недостатньою мірою володіння ними творчим потенціалом, потягом до самопізнання, самореалізації та самовдосконалення.

Аналіз стану розробленості означеної проблеми дозволив виявити низку таких *суперечностей* між:

- сучасними вимогами до фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та усталеною практикою вокально-хорового навчання на факультетах мистецтв педагогічних університетів;
- нагальною потребою в результативній вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва та відсутністю обґрунтованого методичного забезпечення формування вмінь ефективно реалізовувати набуті фахові знання у практичній діяльності з учнями;
- необхідністю підвищення рівня вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах та відсутністю чітко визначених критеріїв її оцінювання.

Розв'язання виокремлених суперечностей вимагає глибокого вивчення сутності вокально-хорової підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва, впливу їх вокально-хорової компетентності на подолання негараздів мистецького навчання в загальноосвітній школі, а також розробки спеціальних методик, за допомогою яких можна оптимізувати процес вокально-хорового навчання учнів.

Соціально-педагогічна значущість проблеми вокально-хорового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів та її недостатня теоретико-методологічна й методична розробка обумовили доцільність дослідження та були підґрунтям для визначення його теми: *«Методичні засади вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів музичного мистецтва» (протокол № 5 від 25 грудня 2018 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 28 січня 2019 року).

Мета дослідження полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на факультетах мистецтв педагогічних університетів.

Предмет дослідження – методичні засади формування вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв у педагогічних університетах.

Реалізація поставленої мети передбачала вирішення таких **завдань**:

1. Виявити сучасний стан розробки проблеми формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва та схарактеризувати поняттєво-термінологічний апарат.

2. Визначити структурні складові вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями.

3. Розробити модель вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв у педагогічних університетах.

4. Схарактеризувати критерії, показники та рівні сформованості вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва;

5. Розробити та експериментально перевірити ефективність поетапної методики формування вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять: наукові ідеї в галузі філософії мистецької освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, Е. Маркарян, П. Юркевич та ін.); праці видатних діячів науки та культури про роль мистецтва як засобу творення особистості (Б. Асаф'єв, Є. Назайкінський, А. Макаренко, С. Рубінштейн, В. Сухомлинський, Б. Яворський та ін.); дослідження в галузі педагогіки та психології (Е. Абдуллін, В. Бондар, Л. Бочкарьов, Л. Виготський, С. Гончаренко, Н. Кічук, Г. Костюк, Н. Кузьміна, О. Леонт'єв, Н. Мойсеюк, В. Сластьонін, С. Сисоєва, Б. Теплов, К. Ушинський та ін.); концептуальні положення мистецької освіти (А. Болгарський, О. Єременко, Н. Гузій, О. Кузнецова, В. Лабунець, О. Масол, Н. Лупак, О. Михайличенко, О. Олексюк, В. Орлов, Т. Танько, О. Устименко-Косоріч, В. Федоришин, В. Шульгіна та ін.); особливості підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва (Л. Арчажникова, Л. Гаврілова, А. Зайцева, П. Ковалик, А. Козир, Н. Мозгальова, Г. Падалка, О. Реброва, О. Ростовський, О. Рудницька, С. Науменко, О. Отич, О. Щолокова та ін.); праці з вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв (А. Авдієвський, А. Болгарський, Д. Болгарський, Т. Бодрова, А. Бондаренко, С. Горбенко, Л. Куненко, Є. Проворова, І. Топчієва, І. Хомич, О. Хижна, Л. Чинчева та ін.).

Методи дослідження. З метою розв'язання поставлених завдань було застосовано комплекс *методів* наукового дослідження: *теоретичні* – аналіз (історико-педагогічний, логіко-теоретичний, порівняльний) філософських, психолого-педагогічних, мистецтвознавчих джерел для розкриття сутності й особливостей вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а також визначення основних наукових понять; синтез, абстрагування й конкретизація – для обґрунтування теоретико-практичних основ формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва; моделювання, зіставлення та прогнозування для розробки методики формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного до практичної діяльності з учнями; контент-аналізу – для виявлення та виміру тенденцій, які дозволили виокремити домінантні компоненти змістової структури поетапного формування вокально-хорової підготовленості студентів; спостереження, опитування, анкетування, тестування, бесіда, інтерв'ювання – для виявлення рівня вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва; *верифікаційні* – для перевірки та емпіричного підтвердження теоретичних положень дослідження шляхом зіставлення їх з експериментальними результатами; *проектувальні*: впровадження розробленої структурно-функціональної моделі в діяльність закладів вищої мистецької освіти.

Виокремлені мета й завдання дослідження дозволяють стверджувати, що **наукова новизна отриманих результатів дослідження** визначається в тому, що в ньому *вперше*: здійснено цілісне дослідження формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах системного, компетентнісного, особистісного, рефлексивного, творчого наукових підходів. Обґрунтовано структуру вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями, визначено критеріально-рівневу характеристику сформованості означеного феномена, а саме: пізнавально-адаптивний, когнітивно-операційний, комунікативно-орієнтаційний та творчовиконавський критерії. Окреслено основні принципи положення вокально-хорового навчання, що виключають прагматичність і ситуативність даного процесу (принципи культуровідповідності мистецького навчання; побудови індивідуальної освітньої траєкторії розвитку; емоційної насиченості вокально-хорової роботи). Визначено й упроваджено методичні засади вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, які передбачають інтегроване вивчення вокально-хорових дисциплін; спрямування майбутніх учителів музичного мистецтва на активізацію самостійно-творчого навчання; комплексно-варіативне застосування форм, методів, засобів вокально-хорового навчання. Розроблено поетапну методику формувального експерименту, яка здійснювалася в чотири етапи (аналітично-пізнавальний; оперативно-пошуковий; рефлексивно-самостійний; виконавсько-результативний). Розроблено та впроваджено педагогічні умови вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: забезпечення взаємодії пізнавальної, оцінювальної та творчої діяльності студентів факультетів мистецтв; інтегративного поєднання аудиторної та позааудиторної різновидів навчальної, самостійної, концертно-практичної діяльності студентів факультетів мистецтв у процесі їх вокально-хорової підготовки до практичної роботи з учнями; створення професійно-творчого навчального середовища майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокально-хорової підготовки до продуктивної діяльності.

Удосконалено методику вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з учнями.

Подальшого розвитку й конкретизації набули методи, прийоми, форми та засоби комплексної діагностики формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної співацької роботи з учнями.

Практичне значення отриманих результатів дослідження визначається його спрямованістю на вдосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних закладах вищої освіти, можливістю використання його методичних матеріалів та висновків для оновлення змісту й методики викладання виконавських дисциплін на мистецьких факультетах педагогічних університетів, для створення навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з питань професійної підготовки майбутніх фахівців із музичного мистецтва спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Апробація результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження були представлені та обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня: *Міжнародних*: «Педагогічних читаннях пам'яті професора О. П. Рудницької» (Київ, 2017), «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2017), II Міжнародній науково-практичній конференції (Суми, 2019 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції (Суми, 2019), Міжнародних читаннях пам'яті академіка А. Авдієвського (2017–2020); *Всеукраїнських*: VI Всеукраїнській науково-практичній конференції (Суми, 2019), IX Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю (Суми, 2019 р.); на засіданнях кафедри теорії і методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені А. Авдієвського та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2018–2020).

Упровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в освітній процес: факультету мистецтв імені А. Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 106 від 19.02.2021 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 732 від 2.02.2021 р.), ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет (довідка № 68-21-123 від 25.02.2021 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлено у 8 одноосібних наукових працях автора, 5 з яких представлено у провідних фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному науковому виданні, 2 статті апробаційного характеру.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (169 найменувань, з них 7 іноземними мовами). Основний текст дисертації складає 182 сторінки, загальний обсяг роботи – 225 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження з позиції сучасних вимог до фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито наукову новизну, охарактеризовано методи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження їх у практичну діяльність.

У *першому розділі* – «**Теоретико-методологічний аналіз вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів**» через призму основних наукових підходів розглянуто зміст і структуру вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної роботи з учнями.

На основі аналізу праць філософів, педагогів, психологів, мистецтвознавців обґрунтовано теоретико-методологічну базу дослідження. Визначення поняття «підготовка» спирається на досвід системних досліджень у працях В. Андрущенка, Б. Гершунського, В. Лугового, О. Олексюк, О. Шевнюк та ін.

Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної роботи з учнями визначена однією з основних, спираючись на роботи А. Болгарського, О. Єременко, А. Козир, Л. Куненко, І. Парфентьєвої, В. Самаріна, З. Софроній, І. Топчієвої, Л. Чинчевої та ін. Основною метою актуалізації вокально-хорових дисциплін є підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до співацької роботи з учнями як на уроках музичного мистецтва, так і в позаурочний час – із творчими колективами. Основним завданням співацької підготовки є розвиток загальної музичної культури студентів, їх музичних якостей і здібностей, формування художнього сприйняття та розвитку музичного мислення, удосконалення комунікативних здібностей і майстерності організації творчої взаємодії зі шкільними колективами.

Основними науковими підходами до здійснення вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів є системний, компетентнісний, особистісний, рефлексивний і творчий. Застосування системного підходу до вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва можна розглядати як одну з ключових інтегрованих процесуальних підсистем фахової підготовки студентів, що водночас сама є багатовимірною структурою, яка функціонує в реальних умовах процесу фахового навчання, ґрунтується на аксіологічній основі цінностей вокально-хорової культури, а також характеризується такими ознаками складних систем, як наявність певної кількості взаємодіючих складових, цілісність і здатність до змін, удосконалення й динамічного розвитку. Впровадження системного й компетентнісного методологічних підходів полягає в тому, що зовнішня сторона застосування системного підходу дозволяє окреслити вокально-хорову компетентність як одну з найважливіших складових фахової компетентності вчителів музичного мистецтва, яка, у свою чергу, позиціонується як результат їх практичної підготовки до роботи з учнями.

Особистісний підхід як важливий засіб виявлення механізмів регуляції вокально-хорової діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва спрямований на розвиток психолого-педагогічних якостей, музичних здібностей з урахуванням їх потреб та інтересів, з урахуванням дотримання цілісності мотиваційних прагнень на ґрунті гуманістичних цінностей. Аналіз вокально-хорової підготовки з позицій рефлексивного підходу забезпечує розуміння учасників процесу вокально-хорового навчання щодо усвідомлення ціннісної вартості мистецьких творів, починаючи від початкового та завершуючи кінцевим станом сформованості означеного феномена. Методологія творчого підходу забезпечує розвиток і збагачення педагогічного потенціалу вокально-хорової підготовки щодо формування гармонійної особистості вчителя музичного мистецтва, здатного до інновацій у галузі організації музичного навчання учнів, до постійного фахового самовдосконалення, до пошуку й розроблення авторських методик вокально-хорової роботи в школі.

Із позиції вищезазначених підходів у розділі вивчена специфіка вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, визначена її критеріальна структура, а саме: пізнавально-адаптивний, когнітивно-

операційний, комунікативно-орієнтаційний та творчо-виконавський критерії. Пізнавально-адаптивний критерій охоплює міру усвідомлення ролі навчальної вокально-хорової діяльності. Когнітивно-операційний критерій визначає ступінь мотивації студентів факультетів мистецтв до набуття вокально-хорових знань, умінь і навичок. Комунікативно-орієнтаційний критерій дозволяє оцінити міру прояву активності студентів факультетів мистецтв в організації творчої педагогічної взаємодії. Творчо-виконавський критерій виражає ступінь творчої результативності студентів у практичній передачі яскравих музично-художніх образів. У поєднанні з компетентнісним, особистісним, рефлексивним, творчим саме системний підхід дозволив передбачити шляхи розвитку самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва, сформулювати ціннісні мистецькі орієнтації, побудувати траєкторію особистісного розвитку студентів тощо.

Визначаючи основні вимоги до фахової діяльності вчителя музичного мистецтва, окреслено основні принципові положення вокально-хорового навчання, що виключають прагматичність і ситуативність даного процесу, а саме: принцип культуровідповідності мистецького навчання; побудови індивідуальної освітньої траєкторії розвитку; принцип емоційної насиченості вокально-хорової роботи.

Принцип культуровідповідності мистецького навчання є засадничим, адже це чітко відображено в народній педагогіці (А. Лесневська). Означений принцип передбачає реалізацію власного творчого потенціалу студента факультету мистецтв на основі національної спрямованості вокально-хорового навчання. Згідно з вимогою культуровідповідності, освітній процес зорієнтований на адаптивність, що дає змогу враховувати нові типи культури та визначати співвідношення між культурою та освітою як середовищем, у якому студент виступає культурною особистістю.

Принцип побудови індивідуальної освітньої траєкторії розвитку полягає в проектуванні особистістю акмеологічного розвитку, навчання протягом життя, тощо. Упровадження означеного принципу забезпечує більш ґрунтовну підготовку студента в межах його інтересів і ресурсів із метою підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, надання більш широких можливостей. Даний принцип передбачає вільний вибір студентом видів навчальної діяльності, а також дисциплін, які найбільше імпонують його побажанням і уявленням про професію, яку він обрав, коли вступав до закладу вищої мистецької освіти. На думку І. Вакарчука, використання індивідуальних форм навчання на основі принципу індивідуальної траєкторії розвитку студента дає змогу наблизити освітній процес у вітчизняних ЗВО до засадничих траєкторій ЗВО Євросоюзу.

Принцип емоційної насиченості вокально-хорової роботи є одним із перспективних принципів успішного розв'язання проблеми фахової підготовки студентів до практичної діяльності з учнями. Мистецька діяльність вирізняється емоційною «над-концентрацією» у сплаві «творчого й емоційного», зокрема у виконанні мистецьких творів, де закарбовуються емоції авторів поета й композитора, а також додається емоційність співавтора – виконавця. Особливість виконавського процесу полягає в індивідуальному прочитанні авторського тексту,

трансформованого у власний артефакт після ознайомлення, програвання, проспівування й подальшого осмислення – переосмислення й виконання. Студенти, які спрямовують подальшу діяльність до роботи з учнями у вокально-хорових колективах зазвичай інтуїтивно-прогностично звертаються до вивчення тих вокально-хорових творів, що справляють на них сильне емоційне враження. На думку О. Рудницької, необхідними умовами розвитку позитивної мотивації в освітньому процесі є забезпечення процесів переживання емоцій, задоволення від досягнутих успіхів, проявів самостійності й ініціативності, наявних життєвих перспектив, можливості самореалізації та самоствердження тощо.

Таким чином, у розділі проаналізовано сучасний стан розробки проблеми формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва та схарактеризовано поняттєво-термінологічний апарат; визначено структурні складові вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями.

У другому розділі дисертації – **«Модель забезпечення методичної вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями»** – розроблено показники сформованості означеного феномена, подано обґрунтування методичних засад, педагогічних умов та моделі вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

На основі здійсненого аналізу показниками пізнавально-адаптивного критерію є: прояв мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності; наявність потреби до широкого вивчення вокально-хорового репертуару; виявлення інтересу до застосування засобів пластичного інтонування в навчальній роботі над мистецьким твором. Показниками когнітивно-операційного критерію виступає: наявність стійкої установки до набуття вокально-хорових компетенцій; обізнаність студентів щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання; здатність до використання можливостей засобів мультимедіа у процесі музичної діяльності. Показниками комунікативно-орієнтаційного критерію визначено: виявлення ініціативності студентів у вокально-хоровій роботі; самостійність у використанні фахових умінь для організації колективного музикування; прояв творчо-вольових зусиль у роботі з хоровими колективами. Показниками творчо-виконавського критерію обрано: прояв емоційних переживань в інтерпретації вокально-хорових творів; адекватність операційно-аналітичних засобів у втіленні набутих студентами вокально-хорових знань; художньо-пошукова активність у досягненні студентами виконавського результату.

У розділі розроблено методичні засади вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, які передбачають інтегроване вивчення вокально-хорових дисциплін; спрямування майбутніх учителів музичного мистецтва на активізацію самостійно-творчого навчання; комплексно-варіативне застосування форм, методів, засобів вокально-хорового навчання.

Аргументовано, що інтегроване вивчення дисциплін вокально-хорового циклу підготовки студентів факультетів мистецтв – найбільш складна й багатофункціональна освітня ланка, яка включає опанування студентами

теоретичними знаннями дитячого вокально-хорового виконавства, методичними прийомами формування культури співацької діяльності, оволодіння практичними навичками роботи з вокально-хоровими колективами різної вікової категорії школярів у мистецьких освітніх закладах, що забезпечує ефективність процесу якісного набуття музично-педагогічної освіти студентами та формує їх виконавський розвиток, який є необхідним для успішної вокально-хорової діяльності з учнями.

Наступним методичним засадничим положенням є спрямування майбутніх учителів музичного мистецтва на активізацію самостійно-творчого навчання, що дозволяє їм відпрацьовувати необхідні вокально-хорові вміння й навички в процесі індивідуальної самостійної роботи. З огляду на це, доцільно опиратися на репродуктивний (тренувально-репетиційний), реконструктивний та творчо-пошуковий етапи самостійної роботи студентів факультетів мистецтв. Планування самостійної роботи вимагає від майбутніх учителів музики розробки індивідуально-сконструйованих завдань різних рівнів складності, з урахуванням власних особистісних якостей, фізіологічно-психологічних властивостей і музичних здібностей, а також інтелектуального розвитку, загально-педагогічної та музичної підготовки тощо.

Важливим методичним засадничим положенням є комплексно-варіативне застосування форм, методів і засобів вокально-хорового навчання. Вокально-хорова підготовка студентів факультетів мистецтв залежить від змістової спрямованості навчально-виховної діяльності й може підвищитися за умови розробки та впровадження в практику відповідної методики, що містить: мотиваційну спрямованість студентів факультетів мистецтв на основі створення позитивної емоційної атмосфери вокально-хорового навчання в контексті діалогу; фахову компетентність майбутніх учителів, яка виражена повнотою та системністю становлення індивідуального фонду педагогічних і мистецьких знань, які забезпечують цілісність набуття вокально-хорових знань, умінь і навичок; широке використання національного праксеологічного досвіду в процесі спільної творчої навчальної діяльності викладача та студентів, у ході якої реалізуються музично-вокальні інтереси кожної особистості.

Ефективність реалізації моделі вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва буде значно підвищеною за дотримання розроблених педагогічних умов, а саме: забезпечення взаємодії пізнавальної, оцінювальної та творчої діяльності студентів факультетів мистецтв; інтегративного поєднання аудиторної та позааудиторної різновидів навчальної, самостійної, концертно-практичної діяльності студентів факультетів мистецтв у процесі їх вокально-хорової підготовки до практичної роботи з учнями; створення професійно-творчого навчального середовища майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокально-хорової підготовки до продуктивної діяльності.

Отже, модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва охоплює мету та основні дослідницькі завдання, наукові підходи (системний, компетентнісний, особистісний, рефлексивний, творчий), принципи

(культуровідповідності мистецького навчання; побудови індивідуальної освітньої траєкторії розвитку; принцип емоційної насиченості вокально-хорової роботи), методичні засади, структуру означеного феномена, педагогічні умови й етапи педагогічно-експериментальної роботи (аналітично-пізнавальний, операційно-пошуковий, рефлексивно-самоцінювальний і виконавсько-результативний), що становить повний технологічний цикл (рис. 1).

Таким чином у розділі представлено розроблену модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних університетах.

У *третьому розділі* – **«Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності методики формування вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв»** – подано розроблену програму експериментальної роботи: констатувально-діагностичну, формувальну та контрольну, наведено статистичні результати формувального етапу експериментальної роботи.

Констатувальний етап дослідно-експериментальної роботи передбачав визначення діагностики стану сформованості вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв до співацької роботи з учнями. У проведенні констатувального експерименту, що пролягав у якісному та кількісному аналізі сформованості вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв до практичної роботи з учнями, використовувалася комплексна діагностувальна методика, що включала: анкетування, педагогічне спостереження, інтерв'ювання, опитування, тестування, експертне оцінювання, аналіз практичної роботи студентів, самооцінювання тощо.

В експериментальній роботі нами обрано трирівневий варіант виявлення отриманих дослідних результатів, а саме: високий, середній, низький, що свідчить про якість вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах згідно визначених критеріїв і показників, які надають можливість створення якісних і кількісних характеристик.

Високий рівень якісної вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах виявився у студентів, які були наполегливі, у них наявна чітка мотивація для здійснення вокально-хорової діяльності, вони проявляли яскравий інтерес до вивчення вокально-хорового репертуару, вільно оволодівали ним, працювали самостійно, з легкістю використовували елементи пластичного інтонування в навчальній роботі над хором твором.

Респонденти, віднесені нами до високого рівня, в повному обсязі володіли вокально-хоровими компетенціями, вдало використовували інноваційні технології та можливості мультимедійних засобів у вокально-хоровому навчанні, проявляли ініціативу в організації вокально-хорової роботи. У виконавській діяльності такі студенти повністю розкривали емоційне забарвлення музичного твору, пропонували цікаві інтерпретаційні розробки, цілеспрямовано займалися художньо-пошуковою діяльністю.

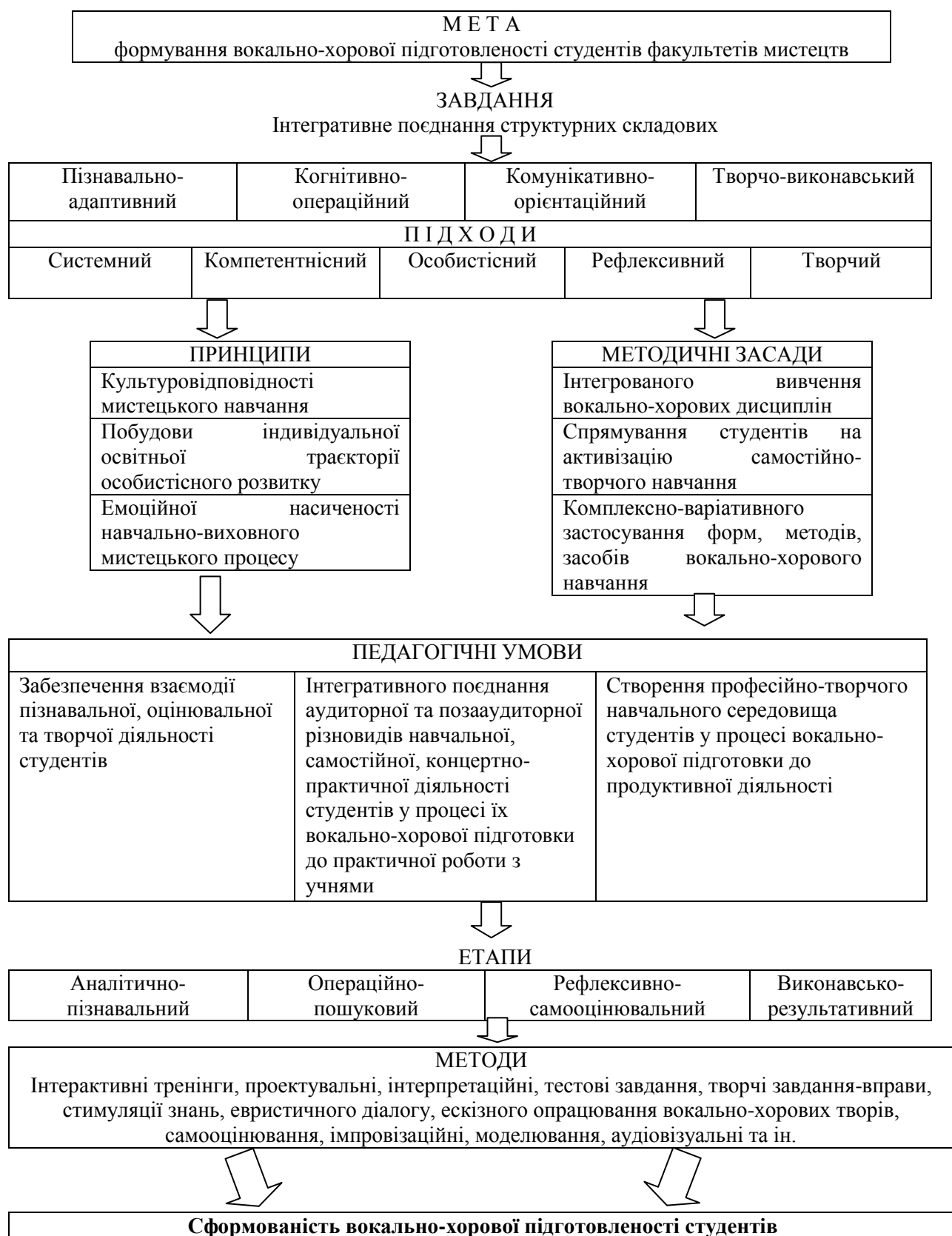


Рис. 1. Модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва

Середній рівень передбачав недостатню мотивацію під час здійснення вокально-хорової діяльності, студенти мали інтерес до вивчення вокально-хорового репертуару, але самостійно оволодіти ним не завжди могли, вони мали бажання використовувати елементи пластичного інтонування в навчальній роботі над хоровим твором, але вокально-хорові компетентності були ними недостатньо опановані. Респонденти вільно користувались інноваційними технологіями у вокально-хоровому навчанні, використовували можливості мультимедійних засобів, але вони мало мотивовані щодо вокально-хорової роботи. Респонденти, яких нами віднесено до середнього рівня, брали участь в організації колективного музикування, але потребували консультацій викладача. У виконавській діяльності такі студенти показували щирі емоційні переживання й намагалися по-своєму інтерпретувати вокально-хорові твори. Студенти, віднесені нами до середнього рівня підготовленості до вокально-хорової роботи з учнями, мали хист до художньо-пошукової діяльності.

Низький рівень показував майже повну відсутність мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності, слабкий інтерес до вивчення вокально-хорового репертуару, дуже слабе або відсутнє бажання застосовувати засоби пластичного інтонування в навчальній роботі над мистецьким твором. Респонденти майже не мали стремління до набуття вокально-хорових компетентностей, мали слабку обізнаність щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання. Такі студенти були не здатні використовувати можливості мультимедійних засобів у процесі музичної діяльності. У них не було проявлено ініціативи щодо вокально-хорової роботи з учнями. Студенти, віднесені нами до низького рівня підготовленості до вокально-хорової роботи з учнями, не могли самостійно використовувати фахові вміння для організації колективного музикування та не проявляли творчі зусилля в роботі з хоровими колективами. У респондентів слабо виявлені емоційні переживання та бажання інтерпретації вокально-хорових творів. Вони майже не здатні адекватно втілювати набуті вокально-хорові знання у творчій та професійній діяльності.

Аналіз результатів констатувального експерименту дозволив виявити недостатній прояв мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності; обмежену обізнаність студентів щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання; певну неспроможність використання фахових умінь для організації колективного музикування; нерозуміння студентами повноти виконання вокально-хорових завдань, творчої інтерпретації вокально-хорових творів тощо. З метою оптимізації даного процесу був проведений формувальний експеримент.

Поетапна методика формувального експерименту здійснювалася в чотири етапи, а саме: аналітично-пізнавальний; оперативно-пошуковий; рефлексивно-самостійний; виконавсько-результативний. На всіх етапах експериментальної роботи були використані такі методи: проєктувальні, інтерпретаційні, тестові завдання, інтерактивні тренінги, творчі завдання-вправи, стимуляції знань, евристичного діалогу, ескізного опрацювання вокально-хорових творів, самооцінювання, імпровізаційні, моделювання, аудіовізуальні та ін.

Формувальний експеримент на першому етапі – аналітично-пізнавальному був спрямований на активізацію усвідомлення майбутнім учителем музики ролі вокально-хорової діяльності. Експериментальну роботу було підпорядковано вирішенню таких завдань: підвищення проявів мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності; відчуття потреби до широкого вивчення вокально-хорового репертуару та виявлення інтересу до застосування засобів пластичного інтонування в навчальній роботі над мистецьким твором. Важливу роль на цьому етапі зіграли такі методи, як словесні, ілюстративні, репродуктивні, проблемно-пошукові та метод моделювання. Під час проведення індивідуальних і групових занять було використано методи бесіди-полілогу, проблемної інтерактивної лекції, в яких розкривали та пояснювали зміст таких термінів, як: «мотивація», «усвідомлення», «інтерес», «пластичне інтонування» та ін. Робота проводилася також і над практичним освоєнням хорових і вокальних творів, а саме над поповненням особистісного шкільного вокально-хорового репертуару.

Другий етап експерименту – операційно-пошуковий – було спрямовано на виявлення ступеня вмотивованості студентів факультетів мистецтв до набуття вокально-хорових знань, умінь і навичок. На цьому етапі приділено увагу вирішенню таких завдань: наявності стійкої установки до набуття вокально-хорових компетенцій; обізнаності студентів щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання та здатності до використання можливостей засобів мультимедіа у процесі музичної діяльності. Означене завдання вирішувалися шляхом використання таких методів: моделювання, заохочення, педагогічного спрямування, стимулювання та інтеграції.

Третій етап формувального експерименту – рефлексивно-самооцінювальний – передбачав виявлення міри прояву активності студентів в організації творчої педагогічної взаємодії. На даному етапі здійснювалася робота над формуванням комунікативно-орієнтаційного компоненту сформованості вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах. Поставлено такі завдання: виявлення ініціативності студентів у вокально-хоровій роботі; набуття самостійності у використанні фахових умінь для організації колективного музикування та активізація прояву творчо-вольових зусиль у роботі з хоровими колективами. На даному етапі застосовувалися методи, які допомагали формуванню даного феномена, а саме: творчі диспути, методи художньої інтерпретації мистецьких творів, проєктні методи.

Четвертий, заключний етап – виконавсько-результативний – було спрямовано на формування творчо-виконавського компоненту, що розкривав ступінь творчої результативності студентів у практичній передачі яскравих музично-художніх образів. Завданнями цього етапу були: активізація проявів емоційних переживань в інтерпретаційному виконанні вокально-хорових творів; формування адекватності операційно-аналітичних засобів у втіленні набутих студентами вокально-хорових знань; стимулювання художньо-пошукової активності в досягненні студентами виконавського результату. Для даного етапу взято декілька основних методів: аутотренінгу, саморефлексії, імпровізації.

Упровадження методики формувального експерименту на заключному етапі здійснювалося на індивідуальних і групових заняттях, під час проведення виробничої педагогічної практики та підготовки концертних заходів (Рис. 2).

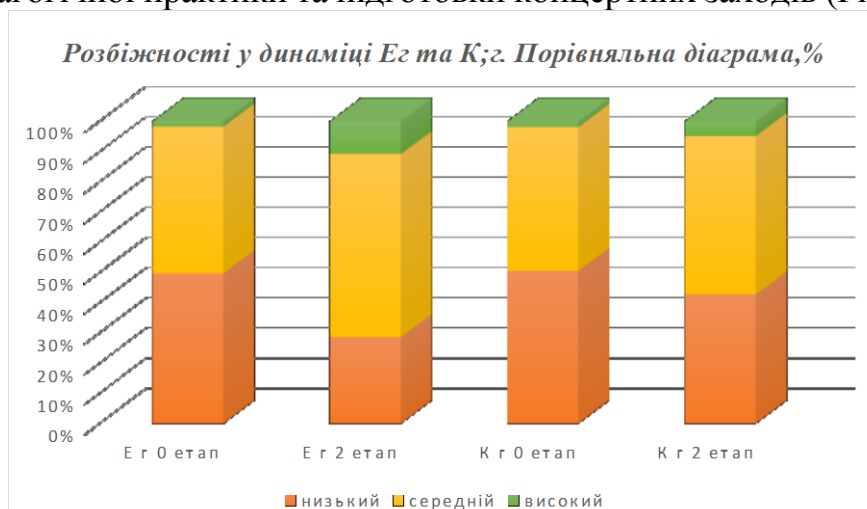


Рис. 2. Результати сформованості вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв до співацької роботи з учнями на прикінцевому етапі дослідно-експериментальної роботи

Проведена дослідно-експериментальна робота дозволила довести ефективність упровадження розроблених методичних засад формування вокально-хорової готовності студентів факультетів мистецтв до співацької діяльності з учнями, адже у студентів експериментальної групи відбулися більш істотні зрушення, ніж у контрольній. Статистичний аналіз засвідчив, що у студентів, які навчалися за експериментальною методикою, якість вокально-хорової підготовки значно зросла, суттєво налагодилася їх готовність до організації творчої взаємодії з учнями в період виробничої практики.

Таким чином, у розділі схарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва; розроблено та експериментально перевірено ефективність поетапної методики формування вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

У дисертаційному дослідженні наведено нове вирішення проблеми формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної роботи з учнями, що знайшло відображення в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці поетапної авторської методики. У результаті проведеного дослідження отримано такі **висновки**.

1. Виявлено сучасний стан розробки проблеми формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва та схарактеризовано поняттєво-термінологічний апарат. У результаті здійсненого аналізу наукової літератури обґрунтовано теоретико-методологічну базу дослідження. Визначено поняття «підготовка», що спирається на досвід системних досліджень; вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної роботи з учнями визначена однією з провідних. Констатовано, що метою актуалізації вокально-хорових дисциплін є підготовка

майбутніх учителів музичного мистецтва до співацької роботи з учнями як на уроках музичного мистецтва, так і в позаурочний час – із творчими колективами. З'ясовано, що основними науковими підходами до здійснення вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів є системний, компетентнісний, особистісний, рефлексивний та творчий.

2. Визначено структурні складові вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності з учнями, а саме: пізнавально-адаптивний, когнітивно-операційний, комунікативно-орієнтаційний та творчо-виконавський критерії. Пізнавально-адаптивний критерій охоплює міру усвідомлення ролі навчальної вокально-хорової діяльності. Когнітивно-операційний критерій визначає ступінь мотивації студентів факультетів мистецтв до набуття вокально-хорових знань, умінь та навичок. Комунікативно-орієнтаційний критерій дозволяє оцінити міру прояву активності студентів факультетів мистецтв в організації творчої педагогічної взаємодії. Творчо-виконавський критерій виражає ступінь творчої результативності студентів у практичній передачі яскравих музично-художніх образів.

3. Розроблено модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах, яка охоплює мету та основні дослідницькі завдання, наукові підходи, принципи мистецького навчання (культуровідповідності мистецького навчання; побудови індивідуальної освітньої траєкторії розвитку; емоційної насиченості вокально-хорової роботи), методичні засадницькі положення вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах (інтегроване вивчення вокально-хорових дисциплін; спрямування майбутніх учителів музичного мистецтва на активізацію самостійно-творчого навчання; комплексно-варіативне застосування форм, методів, засобів вокально-хорового навчання, структуру означеного феномена), педагогічні умови (забезпечення взаємодії пізнавальної, оцінювальної та творчої діяльності студентів факультетів мистецтв; інтегративного поєднання аудиторної та позааудиторної різновидів навчальної, самостійної, концертно-практичної діяльності студентів факультетів мистецтв у процесі їх вокально-хорової підготовки до практичної роботи з учнями; створення професійно-творчого навчального середовища майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокально-хорової підготовки до продуктивної діяльності) та розроблену й впроваджену поетапну методику, що становить повний технологічний цикл.

4. Схарактеризовано критерії та визначено показники й рівні вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. З'ясовано, що показниками пізнавально-адаптивного критерію є прояв мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності; наявність потреби до широкого вивчення вокально-хорового репертуару; виявлення інтересу до застосування засобів пластичного інтонування у навчальній роботі над мистецьким твором. Показники когнітивно-операційного критерію охоплюють наявність стійкої установки до набуття вокально-хорових компетенцій; обізнаність студентів щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання; здатність до

використання можливостей засобів мультимедіа в процесі музичної діяльності. Показники комунікативно-орієнтаційного критерій дозволяють виявити ініціативність студентів у вокально-хоровій роботі; самостійність у використанні фахових умінь для організації колективного музикування; прояв творчо-вольових зусиль у роботі з хоровими колективами. Показники творчо-виконавського критерію охоплюють прояв емоційних переживань в інтерпретації вокально-хорових творів; адекватність операційно-аналітичних засобів у втіленні набутих студентами вокально-хорових знань; художньо-пошукову активність у досягненні студентами виконавського результату. Визначено рівні сформованості вокально-хорової підготовленості студентів, а саме: високий, середній, низький, що свідчить про якість означеної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах згідно з визначеними критеріями й показниками, які надали можливість створення якісних і кількісних характеристик.

5. Розроблено та експериментально перевірено ефективність поетапної методики формування вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Представлено програму експериментальної роботи, а саме: констатувально-діагностичну, формувальну та контрольну. Констатувальний етап дослідно-експериментальної роботи дозволив виявити стан сформованості вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв до співацької роботи з учнями, який засвідчив недостатній прояв мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності; обмежену обізнаність студентів щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання; певну неспроможність використання фахових умінь для організації колективного музикування; нерозуміння студентами повноти виконання вокально-хорових завдань, творчої інтерпретації вокально-хорових творів тощо. З метою оптимізації даного процесу було проведено формувальний експеримент.

Реалізовано поетапну методику формувального експерименту, що включала такі етапи: аналітично-пізнавальний; оперативно-пошуковий; рефлексивно-самостійний; виконавсько-результативний. Формувальний експеримент на аналітично-пізнавальному етапі був спрямований на активізацію усвідомлення майбутнім учителем музики ролі вокально-хорової діяльності. Експериментальну роботу було підпорядковано вирішенню таких завдань: підвищенню проявів мотивації до здійснення вокально-хорової діяльності; відчуття потреби до широкого вивчення вокально-хорового репертуару та виявленню інтересу до застосування засобів пластичного інтонування в навчальній роботі над мистецьким твором. Операційно-пошуковий етап передбачав виявлення ступеня вмотивованості студентів факультетів мистецтв до набуття вокально-хорових знань, умінь і навичок шляхом вирішення таких завдань: перевірена наявність стійкої установки до набуття вокально-хорових компетенцій; обізнаність студентів щодо інноваційних технологій вокально-хорового навчання та здатності до використання можливостей засобів мультимедіа у процесі музичної діяльності. Рефлексивно-самооцінювальний етап слугував для виявлення міри прояву активності студентів в організації творчої педагогічної взаємодії у процесі формування комунікативно-орієнтаційного компоненту вокально-хорової

підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах. Виконавсько-результативний етап мав на меті формування творчо-виконавського компоненту, що розкривав ступінь творчої результативності студентів у практичній передачі яскравих музично-художніх образів шляхом вирішення таких завдань: активізація проявів емоційних переживань в інтерпретаційному виконанні вокально-хорових творів; формування адекватності операційно-аналітичних засобів у втіленні набутих студентами вокально-хорових знань; стимулювання художньо-пошукової активності в досягненні студентами виконавського результату.

На всіх етапах експериментальної роботи було використано такі методи: проєктувальні, інтерпретаційні, тестові завдання, інтерактивні тренінги, творчі завдання-вправи, стимуляції знань, евристичного діалогу, ескізного опрацювання вокально-хорових творів, самооцінювання, імпровізаційні, моделювання, аудіовізуальні та ін.

Проведена дослідно-експериментальна робота дозволила довести ефективність упровадження розроблених методичних засад формування вокально-хорової готовності студентів факультетів мистецтв до співацької діяльності з учнями, адже у студентів експериментальної групи відбулися більш істотні зрушення, ніж у контрольній. Так, показники низького рівня в експериментальних групах знизилися на 48,33 %, а в контрольних – на 13,2 %, середнього – зросли в експериментальних на 23,9 %, а в контрольних – на 10,48 %, високого – зросли на 24,43 % в експериментальних і на 2,42 % в контрольних. Означені результати підтверджено за допомогою математично-статистичних методів. Відтак, статистичний аналіз засвідчив, що у студентів, які навчалися за експериментальною методикою, якість вокально-хорової підготовки значно зросла, суттєво налагодилася їх готовність до організації творчої взаємодії з учнями в період виробничої практики.

Проведене дослідження засвідчує доцільність подальшого розроблення означеної проблеми щодо розгляду творчої індивідуальності студента як керівника вокально-хорових колективів; формування духовності особистості в процесі вокально-хорового навчання; стандартизації діагностичного забезпечення вокально-хорової роботи учнів.

Основні наукові результати дослідження висвітлено у працях автора

Статті у фахових виданнях України

1. Хуан, Чанхао (2017). Критерії та рівні становлення особистісно-професійних якостей майбутніх учителів музики у вокальному навчанні *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3 (67), 118–128.
2. Хуан, Чанхао (2019). Організаційно-методична модель вокального навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*, 1(59), 67–70.
3. Хуан, Чанхао (2019). Специфіка вокального навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 26, 169–175.

4. Хуан, Чанхао (2020). Основні підходи до вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9 (103), 516–525.

5. Хуан, Чанхао (2020). Використання принципу культуровідповідності мистецького навчання у процесі вокально-хорової підготовки студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 10 (104), 50–59.

Стаття у науковому зарубіжному виданні

6. Huang, Changhai (2020). Pedagogical conditions of vocal and choral training of students of faculties of arts of pedagogical universities. *Paradigm of knowledge*, 6 (44), 190–206. (Frankfurt, Germany).

Праці апробаційного характеру

7. Хуан, Чанхао (2017). Сучасні тенденції розвитку вокального навчання майбутніх учителів музики. *Сучасна мистецька освіта: матеріали I Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського*. Київ, 129-131.

8. Хуан, Чанхао (2019). Особистісно-зорієнтована спрямованість вокального навчання майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Сучасна мистецька освіта: матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського*. Київ, 171-175.

АНОТАЦІЇ

Хуан Чанхао. Методичні засади вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. – Суми, 2021.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному дослідженню проблеми формування вокально-хорової підготовленості майбутнього вчителя музики. Обґрунтовано теоретико-методологічну базу дослідження на основі системного, компетентнісного, особистісного, рефлексивного та творчого підходів. Визначено структуру вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, а саме: пізнавально-адаптивний, когнітивно-операційний, комунікативно-орієнтаційний та творчо-виконавський. Розроблено модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яка охоплює мету та основні дослідницькі завдання, наукові підходи, принципи мистецького навчання, методичні засадничі положення, педагогічні умови впровадження авторської поетапної методики, що становить повний технологічний цикл. Схарактеризовано критерії, визначено показники та рівні вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Представлено поетапну методику формувального експерименту, що включало аналітично-пізнавальний; оперативно-пошуковий; рефлексивно-самостійний; виконавсько-результативний етапи. Доведено ефективність

упровадження розроблених методичних засад формування вокально-хорової підготовленості студентів факультетів мистецтв до співацької діяльності з учнями.

Ключові слова: майбутні вчителі музичного мистецтва, вокально-хорова підготовка, поетапна методика, методичні засади, модель, принципи мистецького навчання, педагогічні університети.

Хуан Чанхао. Методические основы вокально-хоровой подготовки будущих учителей музыкального искусства в педагогических университетах. – На правах рукопису.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Сумской государственный педагогический университет имени А. С. Макаренко. – Сумы, 2021.

Диссертация является комплексным исследованием проблемы формирования вокально-хоровой подготовленности будущего учителя музыки. Обоснована теоретико-методологическая база исследования на основе системного, компетентностного, личностного, рефлексивного и творческого подходов. Определена структура вокально-хоровой подготовленности студентов факультетов искусств, а именно: познавательного-адаптивного, когнитивно-операционного, коммуникативно-ориентационного и творческо-исполнительского критерии. Разработана модель вокально-хоровой подготовки будущих учителей музыкального искусства, которая охватывает цель и основные исследовательские задачи, научные подходы, принципы художественного обучения, методические основы, педагогические условия внедрения авторской поэтапной методики, что в целом, составляет полный технологический цикл. Охарактеризованы критерии, определены показатели и уровни вокально-хоровой подготовленности студентов факультетов искусств педагогических университетов. Представленная поэтапная методика формирующего эксперимента, которая включала аналитический-познавательный, оперативно-поисковый, рефлексивно-самостоятельный, исполнительски-результативный этапы. Доказана эффективность внедрения разработанных методических основ формирования вокально-хоровой подготовленности студентов факультетов искусств в певческой деятельности с учащимися.

Ключевые слова: будущие учителя музыкального искусства, вокально-хоровая подготовка, поэтапная методика, методические основы, модель, принципы художественного обучения, педагогические университеты.

Huang Changhao. Methodological foundations of future musical art teachers' vocal-choral training at pedagogical universities. – On the right of the manuscript.

Thesis for Candidate of Pedagogical Sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methods of musical education. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. – Sumy, 2021.

The thesis is a comprehensive study of the problem of forming future musical art teachers' vocal-choral preparedness on the basis of systems, competence, personal, reflective, creative scientific approaches. The structure of vocal-choral preparedness of future musical art teachers for practical activities with students is substantiated, the criterion-level characteristic of the formation of this phenomenon is determined, namely: cognitive-adaptive, cognitive-operational, communicative-orientational and creative-performing criteria. The main principles of vocal-choral training are outlined, which exclude pragmatism and situationality of this process (cultural conformity of art education; construction of individual educational trajectory of development; emotional saturation of vocal-choral work). The methodological foundations of vocal-choral training of future musical art teachers are defined and introduced. They provide for integrated studying of vocal-choral disciplines, directing future musical art teachers to intensify independent creative learning; complex-variable application of forms, methods, means of vocal-choral training. A step-by-step methodology of molding experiment was developed, which was carried out in four stages (analytical-cognitive; operational-search; reflexive-self-assessment; performing-resultative). The pedagogical conditions of vocal-choral training of future musical art teachers are outlined: ensuring interaction of cognitive, evaluative and creative activity of students of faculties of arts; integrative combination of classroom and extracurricular types of educational, independent, concert-practical activity of students of arts faculties in the process of their vocal-choral preparation for practical work with students; creation of a professional-creative educational environment for future musical art teachers in the process of vocal-choral preparation for productive activities.

The molding experiment at the analytical-cognitive stage was aimed at activating the future musical art teacher's awareness of the role of vocal-choral activity. Experimental work was subordinated to the solution of the following tasks: increasing the manifestations of motivation to perform vocal-choral activities; a need for a broad study of vocal-choral repertoire and interest in the use of plastic intonation in the processing the work of art. The operational-search stage involved identifying the degree of motivation of students of arts faculties to acquire vocal-choral knowledge, skills and abilities. The reflexive-self-assessment stage served to identify the degree of students' activity in the organization of creative pedagogical interaction in the process of forming a communicative-orientational component of vocal-choral training of future musical art teachers at pedagogical universities. The performing-resultative stage was aimed at forming a creative-performing component, which revealed the degree of creative effectiveness of students in the practical transfer of bright musical and artistic images by solving the following tasks: activation of emotional experiences in the interpretive performance of vocal-choral works; formation of the adequacy of operational and analytical tools in the implementation of students' acquired vocal-choral knowledge; stimulating artistic and exploratory activity in achieving students' performance results.

Key words: future teachers of musical art, vocal and choral training, step-by-step methodology, methodological foundations, structural and functional model, principles of art teaching.

Підписано до друку 05.04.2021 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.